

LEKCJA I

I.3. 2)

I.3. 3)

I.3. 4)

III. 1. 6)

III. 1. 7)

ZNAK – zwraca uwagę na coś poza sobą

Składa się z:

1) treści oznaczającej, np.

2) treści oznaczanej, np. „zatrzymaj się, nie przechodź,
nie wjeżdżaj bez zatrzymania”

Czyli z określonej **FORMY I TREŚCI**.

Człowiek odbiera znaki za pomocą zmysłów (najczęściej
wzroku i słuchu).

Znaki mogą tworzyć systemy.

Rodzaje znaków

```
graph TD; A[Rodzaje znaków] --> B[naturalne]; A --> C[konwencjonalne]
```

naturalne

konwencjonalne

Znaki konwencjonalne:

Opierają się na związku między formą a treścią znaku przyjętym umownie wśród członków danej wspólnoty społecznej.

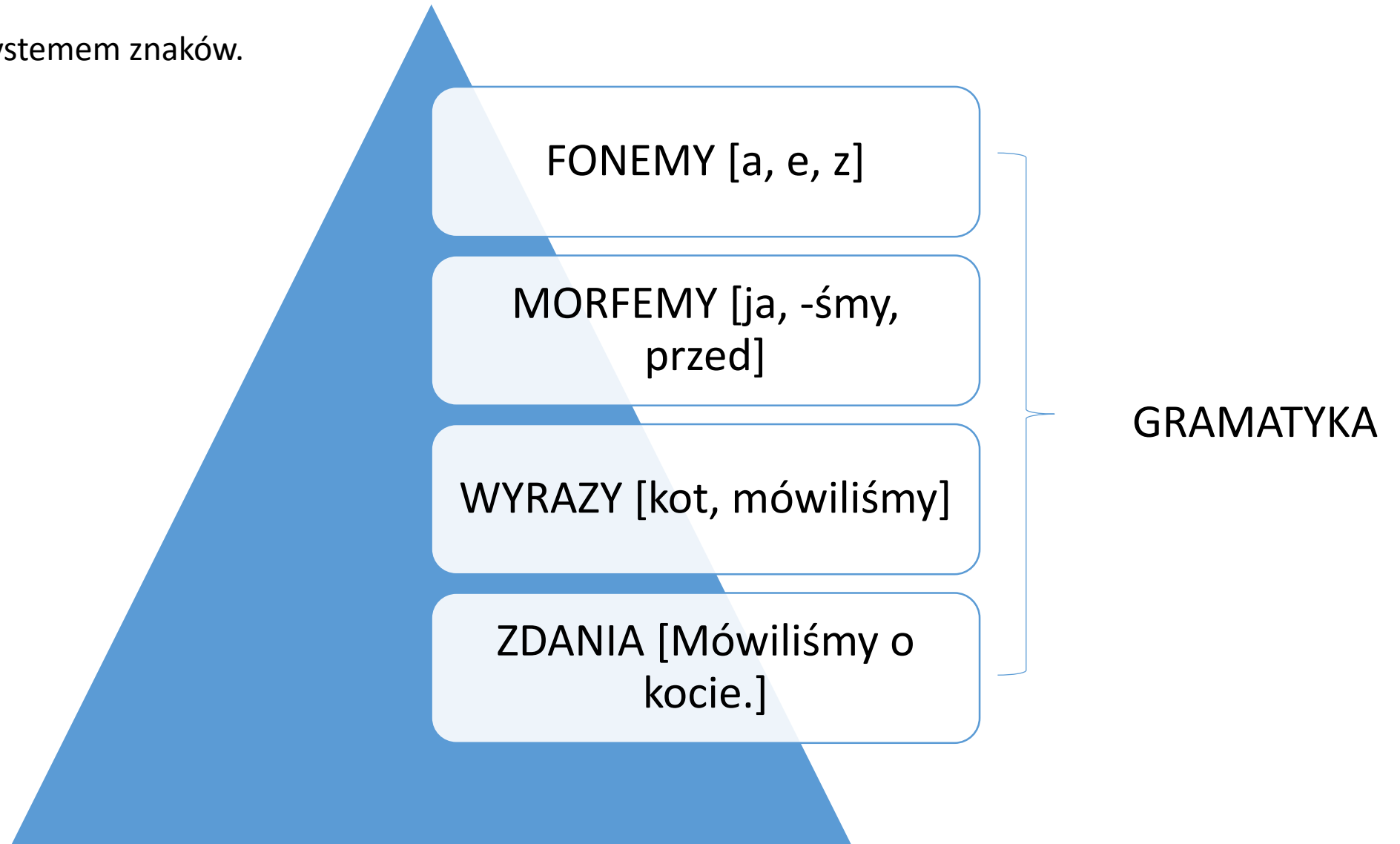
Znaki językowe są znakami konwencjonalnymi, bo:

- odsyłają do oznaczanych przez nie pojęć na zasadzie umowy przykazywanej z pokolenia na pokolenie;
- nie ma naturalnego związku pomiędzy treścią oznaczaną znakiem a jego formą;
- znaki językowe nie są zrozumiałe same przez się – aby się porozumiewać, należy się ich nauczyć.

PTAK

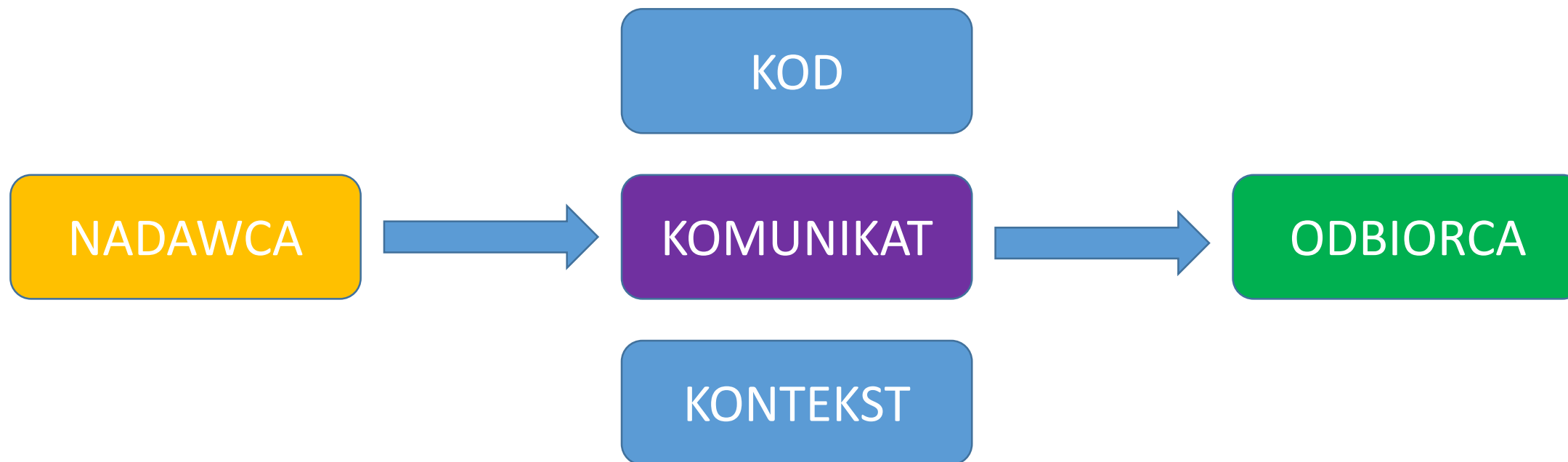
Język jest systemem znaków.

ZNAKI WERBALNE	ZNAKI NIEWERBALNE
<ul style="list-style-type: none"> - ELEMENTY JĘZYKA PISANE LUB MÓWIONE: AAA!!!... Pa pa! Jestem głodny. 	<ul style="list-style-type: none"> - WYWIESZENIE BIAŁEJ FLAGI („PODDAJEMY SIĘ”) - CZARNA WSTAŻKA NA RAMIENIU („JESTEM W ŻAŁOBIE”) - ZNAKI DROGOWE - Emotikony
	<ul style="list-style-type: none"> - MIMIKA, - GESTY, - POZYCJA CIAŁA I JEGO RUCHY, - INNE DŹWIĘKI

Werbarność – umiejętność oznaczenia określonej treści fonetycznie, morfologicznie i gramatycznie (łac. verbum – słowo)

AKT KOMUNIKACJI JĘZYKOWEJ

Nadawca tekstu

- Indywidualny lub zbiorowy;
- Stały lub zmienny;
- Znany lub nieznan.

W tekście literackim nadawca to narrator lub podmiot liryczny.

Odbiorca tekstu

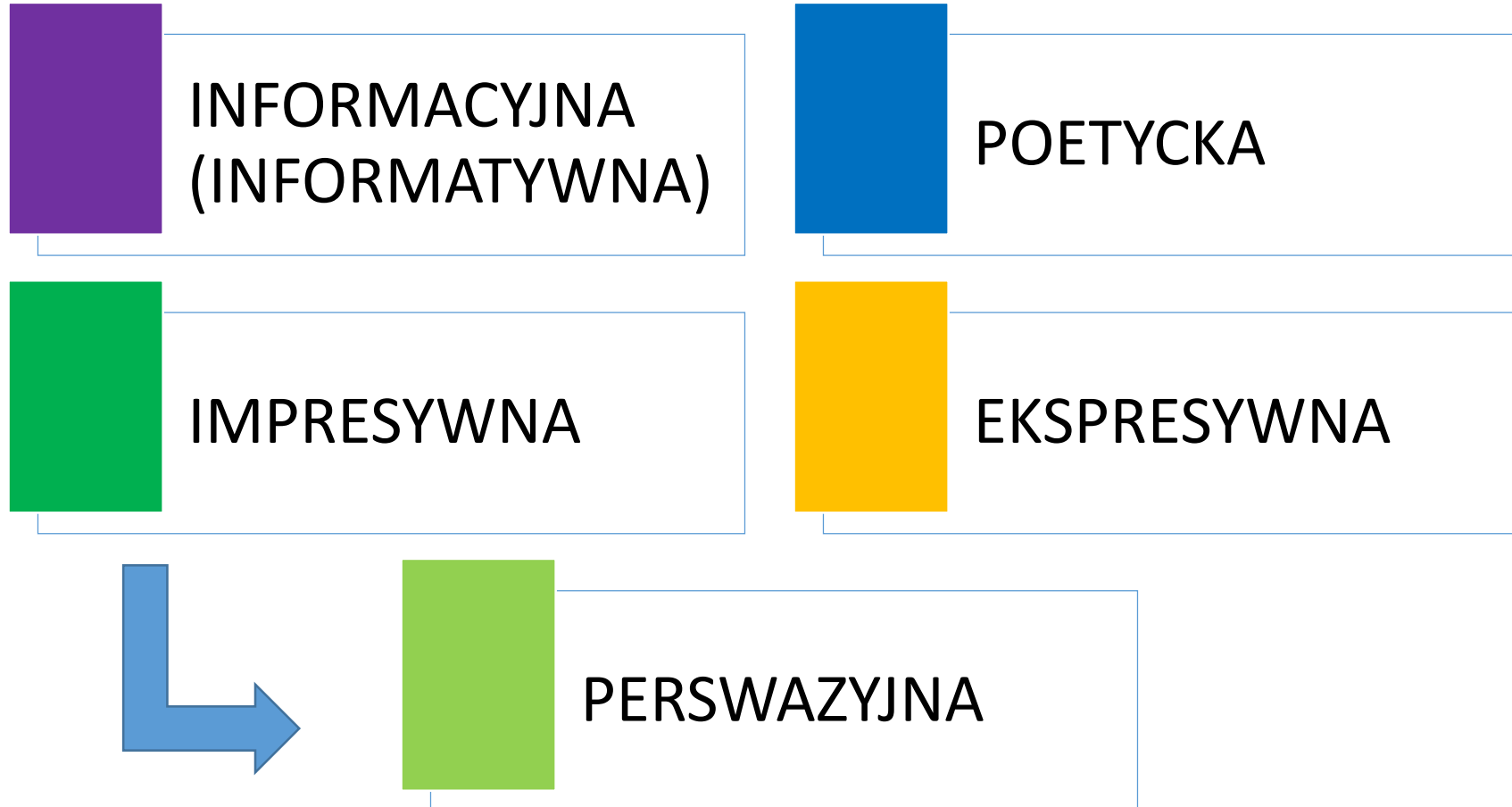
- Pojedynczy lub zbiorowy;
- Rzeczywisty lub wirtualny;
- Aktywny lub pasywny;
- Zamierzony lub niezamierzony;
- Pośredni lub bezpośredni;
- Pozorny lub ukryty.

WSPÓŁCZESNE ZMIANY MODELU KOMUNIKACJI JĘZYKOWEJ:

1. Częściej komunikujemy się w niebezpośrednim kontakcie.
2. Lekceważenie zasad prawidłowości języka.
3. Dopuszczenie komunikacji ikonicznej (emotikony) i różnych kodów – multimedialność kodu.
4. Inne ścieżki rozwoju języka (wzmoczone czerpanie zapożyczeń, dominacja form mówionych – spontanicznych nad pisanymi - przemyślanymi).

FUNKCJE TEKSTU:

FUNKCJA INFORMACYJNA

NASTAWIENIE: NA KONTEKST
(RZECZYWISTOŚĆ POZAJĘZYKOWĄ)

CEL: PRZEKAZYWANIE INFORMACJI

PRZYKŁAD: *Dzisiaj na dworze jest 25 stopni w cieniu.*

Przykłady tekstów o funkcji informacyjnej:

1. Codzienne rozmowy:

- Joanna wróciła wczoraj do domu dopiero po szóstej.
- Miała jakieś dodatkowe zajęcia?
- Tak, angielski.

2. Teksty prasowe (newsy):

Ukraiński samolot transportowy z siedmioma osobami na pokładzie rozbił się w Algierii - poinformowało algierskie ministerstwo transportu, cytowane przez agencję Reuters. Do katastrofy doszło po starcie samolotu z lotniska w Tamanrasset na południu kraju. Na pokładzie samolotu znajdowało się siedem osób, ale do tej pory na miejscu służby odnalazły trzy spalone ciała.

3. Teksty naukowe (podręczniki, encyklopedie, odczyty, wykłady):

W romantyzmie poddano krytyce estetykę klasycyzmu i jego wiarę w rozum. Rezultatem rozważań niemieckich filozofów, m. in. Friedricha Schlegla, było stworzenie koncepcji dzieła artystycznego, które przekracza granice dotychczasowych gatunków, prezentuje świat wielowymiarowo i synkretycznie.

4. Ogłoszenia i zawiadomienia:

W piątek 12 maja 2014 o godzinie 16.00 odbędzie się ślub Joanny Koniuszek z Mateuszem Wierusem.

FUNKCJA POETYCKA

NASTAWIENIE: NA KOMUNIKAT
(TEKST)

CEL: KIEROWANIE UWAGI NA
ESTETYKĘ TEKSTU (BUDOWĘ, ŚRODKI
STYLISTYCZNE, GRĘ SŁÓW)

PRZYKŁAD: *Ależ dziś wielki żar z nieba
bucha, w takim upale nie przetrwa
mucha.*

Przykłady tekstów o funkcji poetyckiej:

1. Teksty należące do literatury pięknej:

A pod nimi, jak okiem ogarnąć, leżały szare pola niby ogromna misa o modrych wręczach lasów – misa, przez którą jak srebrne przedziwo rozbłyśte w słońcu, migotała się w słońcu, migotała się w skrętach rzeka spod olch i łozin nadbrzeżnych.

2. Wypowiedzi retoryczne (niektóre):

O Wielmożni Panowie, o ziemscy bogowie! Miejcie wspaniałe i szerokie serce na dobre braciej swojej i narodów swoich, wszystkich dusz, które to królestwo z swymi państwami w sobie zamyka.

3. Przysłowia:

Kto pod kim dołki kopie, sam w nie wpada.

4. Żarty językowe:

Polska dla Polaków, ziemia dla ziemniaków.

5. Hasła i slogany:

Z Kasią ci się upiecze.

6. Teksty wykorzystujące środowiskowe odmiany języka:

Zaczynam wkuwać.

FUNKCJA IMPRESYWNA

NASTAWIENIE: NA ODBIORCĘ

CEL: WYWIERANIE WPŁYWU NA CZYJEŚ
POSTAWY I ZACHOWANIA

PRZYKŁAD: *Dzisiaj na dworze jest gorąco, więc czy mógłbyś podlać kwiaty na balkonie? Bardzo Cię proszę!*

Przykłady tekstów o funkcji impresywnej:

1. Rozkazy:

Otwórz okno!

2. Groźby:

Jeśli nie zwrócisz mi pieniędzy, zgłoszę sprawę do prokuratury.

3. Prośby, podania:

Czy mógłbyś mi pomóc w sprzątanii?

Uprzejmie proszę o udzielenie mi urlopu w dniach 12-14 maja.

4. Nakazy i zakazy typu urzędowego (np. ustawy, regulaminy, zarządzenia, polecenia służbowe):

Wszyscy pracownicy są zobowiązani stawić się na swoich stanowiskach pracy pięć minut przed planowanym otwarciem sklepu.

5. Instrukcje, poradniki, rady:

Kotlety rybne będą smaczniejsze, jeśli do zmielonej masy doda się lekko podsmażoną cebulę.

6. Pytania:

Z którego peronu odjeżdża pociąg do Lublina?

FUNKCJA EKSPRESYWNA

NASTAWIENIE: NA NADAWCĘ

CEL: PRZEKAZYWANIE UCZUĆ I
EMOCJI

PRZYKŁAD: *Uff, ale upał. Nie
wytrzymam na tym słońcu! To jakiś
koszmar!*

Przykłady tekstów o funkcji ekspresywnej:

1. Pamiętniki, dzienniki:

Kochany pamiętniczku! Jestem taka szczęśliwa.

2. Poezja (niektóre przykłady):

Powiniennem z wiatrami po ulicach się włóczyć,
W tłoku miast, podchmielony, najradośniej się chwiać,
Od andrusów, dryndziarzy powiniennem się uczyć
Gwizdać, kłać, pohukiwać na psiakrew i psiamać!

Od rynsztoka do ściany zygzakami się toczyć,
Ranyjulek! swobodny, bezpieczny, jak pies!
Sińce łapać na słupach, w zbiegowiskach się tłoczyć,
Na parkany wdrapywać się wiosną po bez!

I kapelusz dziurawy liliowymi kwiatami
Na swą chwałę ustroić i na chwałę swą chlać,
I znów w kwiatkach się włóczyć po ulicach z wiatrami,
Podnieś łeb, gwiazdy łykać i na nogach się chwiać!

ZASADY GRZECZNOŚCI W DIALOGU

ZASADA	SFORMUŁOWANIE GRZECZNE	SFORMUŁOWANIE MNIEJ GRZECZNE
TAKTU	ZECHCE PAN WEJŚĆ?	NIECH PAN WEJDZIE.
WIELKODUSZNOŚCI	MOŻE PODAĆ CI JESZCZE KAWY?	JEŚLI CHCESZ KAWY, TO SOBIE WEŻ
APROBATY	<ul style="list-style-type: none"> - TO DLA PANI. - ACH, DZIĘKUJĘ.	<ul style="list-style-type: none"> - TO DLA PANI. - TAK, WIDZĘ.
SKROMNOŚCI	NO NIE WIEM, CZY TO CIASTO MI SIĘ UDAŁO.	WIDZĘ, ŻE CIASTO ZNÓW MI SIĘ UDAŁO.
ZGODNOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> - ZAPRASZAM JUTRO. - NIESTETY, NIE MOGĘ. MAM DUŻO PRACY.	<ul style="list-style-type: none"> - ZAPRASZAM JUTRO. - NIE PRZYJDĘ.
SYMPATII	- DO WIDZENIA, MIŁO BYŁO PANIĄ POZNAĆ.	- DO WIDZENIA, BYŁO OK.